

Controle van de jonge moeder

Door allerlei oorzaken raken bijenvolken in zwermstemming en de imker moet dan gepaste maatregelen nemen. De ene imker haalt de oude moeder uit het volk en doodt haar. De andere maakt een veger en een derde laat de voorzwerm afkomen. In alle gevallen ontwikkelt zich in het hoofdvolk een jonge moeder, hetzij uit een zwermcel, hetzij uit een redcel. Om het zwermen van een jonge moeder te voorkomen worden er doppen gebroken. De jonge moeder gaat op bruidsvlucht en vervolgens gaat ze eitjes leggen. Tenslotte wil de imker weten of de jonge moeder met haar volk een goede doorstart maakt.

Wanneer kan de controle gebeuren?

Pas als we gesloten werksterbroed van de jonge moeder kunnen vinden, heeft het zin de controle te doen.

Wanneer is het zover?

Het is een vuistregel dat de jonge moeder aan de leg gaat zodra het broed van haar voorgangster is uitgelopen. Ik heb altijd moeite om deze vuistregel serieus te nemen. Voor mij hoort hij thuis in een rijtje imkerfantasieën. Immers, een van de maatregelen om de jonge moeder aan de leg te laten gaan, is haar broed van een andere moeder geven. Daardoor lijkt het me onwaarschijnlijk dat het oude broed haar verhindert aan de leg te gaan. Het lijkt mij dat de werkbijen redenen hebben om het nieuwe broednest nog niet op te starten. Zeker weet ik dit niet en daarom toch die vuistregel maar gehanteerd. De oude moeder kan op de dag van haar vertrek nog darrecellen beleg hebben en dan is dit broed het laatste broed van de oude moeder dat uit zal lopen. In dit geval is 24 dagen na het vertrek van de oude moeder het volk broedvrij. Als de jonge moeder meteen begint te leggen, duurt het nog 9 dagen voordat er gesloten broed is. In theorie kan men dus 33 dagen na het vertrek van de oude moeder gesloten broed vinden.

We kunnen ook een andere berekening opzetten. De dertiende dag na het verwijderen van de oude moeder is er weer een jonge moeder. Deze heeft een week nodig om op bruidsvlucht te gaan. Als ze dan meteen aan de leg gaat heeft ze 9 dagen later gesloten broed. Een totale tijdsduur van 30 dagen. Beide berekeningen

geven aan dat er 5 weken na het verwijderen van de oude moeder gesloten broed kan zijn.

De start van het nieuwe broednest

Een jonge moeder in een klein volkje gaat aan de leg zo gauw ze kan. Na de bruidsvlucht start ze meteen een nieuw broednest op. Dit soort koninginnen heeft een week nodig voor de bevruchting en 9 dagen om aan gesloten broed te komen. Na 16 dagen kan de imker zien of de zaak in orde is. Voor kleine volkjes is het van levensbelang om zo gauw mogelijk een sterkte te bereiken waarmee ze de winter in kunnen.

Een jonge moeder in een groot volk heeft zo'n haast niet. Beter gezegd, de werkbijen van een groot volk hebben zo'n haast niet, zeker niet als ze volop nectar naar binnen slepen. De dracht gaat voor. Een andere reden dat de moeder in een groot volk niet meteen aan de leg gaat is dat een broedvrije periode een reinigende functie heeft. Broedziektes kunnen zich dan niet ontwikkelen. Of bij bijen ook de overweging een rol speelt dat in een volk zonder broed alle bijen langer leven weet ik niet. Het zou me niets verbazen als het zo was. De broedvrije periode valt meestal vlak voor de zomerdracht. Als de bijen langer leven kan het volk meer bijen inzetten op de zomerdracht. Van bijenstandpunt uit bekeken is dit heel belangrijk. De zomerdracht is immers de basis voor de wintervoorraad. Een goede wintervoorraad is voor de bijen op dit moment veel belangrijker dan een grote volkssterkte. De zomerdracht duurt kort, tijd om tot een groot volk uit te groeien is er genoeg. Voor het volk is het bereiken van een zo groot mogelijk aantal bijen in het voorjaar van belang. Grote zwermen hebben meer kans te overleven. Wat voor de bijen de overwegingen ook mogen zijn, het later gaan leggen van de jonge koningin plaatst de imker voor een probleem. Hij kan zijn controle niet uitstellen, tenzij hij het risico van het ontstaan van een volk met eierleggende werkbijen wil nemen.

De controle en de maatregelen

Een hele eenvoudige manier van controleren is de volgende: Kijk of dekplank of dekkleedje goed vastgekit zijn. Is dit het geval dan zit het wel goed met

de jonge moer. Voor wie veel haast en veel volken heeft, werkt deze controle best. Als op een later tijdstip blijkt dat er met de jonge moer iets fout zit, is er een volk verloren maar veel werk bespaard. Veel imkers willen liever weten hoe het er onder de deklank echt bijstaat en gaan verder controleren. We zullen stap voor stap bekijken wat de imker kan aantreffen en wat dat betekent.

1. De imker vindt geen broed en geen duidelijk gepoetste cellen. Een ongunstig teken. Toch kan er wel een jonge moer aanwezig zijn.
 2. De imker vindt geen broed maar wel een duidelijk aaneengesloten vlak met gepoetste cellen. Ze blinken hem tegemoet. Een gunstig teken.
- Beide gevallen geven de imker geen uitsluitel over de jonge moer. Het best kan hij een raampje met eitjes en jonge larven uit een ander volk hierbij inhangen. Hoe meer open broed op dat raam hoe beter. De jonge moer zal meteen dit goede voorbeeld volgen en aan de leg gaan. Negen dagen later weet de imker bij een hernieuwde controle hoe het er met de jonge moer voorstaat. Is de moer aanwezig dan vindt hij meerdere raampjes met broed. Is er geen jonge moer dan vindt hij gesloten doppen op het door hem ingehangen raampje met broed. Op de dertiende dag na het inhangen natuurlijk weer doppen breken om alsnog nazwermen te voorkomen. In dit laatste geval is het zinvol weer een raam met veel open broed in het volk te hangen. Open broed geeft stoffen af waardoor voorkomen wordt dat er eierleggende werkbijen ontstaan. Bovendien krijgt het volk na korte tijd weer jonge bijen. Let er wel op dat de bijen op dit raam niet weer doppen gaan trekken.
3. De imker vindt eitjes, met of zonder jonge larven in een mooi aaneengesloten geheel. Dat ziet er goed uit maar geeft nog geen zekerheid, een hernieuwde controle over een week wel. Op dit moment kan er nog sprake zijn van een darrebroedige moer.
 4. De imker vindt eitjes en jonge larven, maar er zitten meerdere eitjes in één cel. Meerdere eitjes in een cel kan betekenen dat er eierleggende werkbijen zijn. Een jonge koningin vergist zich wel eens waardoor ze een cel meerdere malen belegt. Hercontrole na een week geeft uitsluitel.
 5. De imker vindt eitjes, jonge en oude larven en wel of geen gesloten broed in een mooi aaneengesloten geheel. Nu weet hij zeker dat de jonge moer goed is. Dit zegt nog niets over de kwaliteit van de moer. We weten nu alleen maar dat de jonge moer bevruchte eitjes kan leggen.
 6. De imker vindt geen duidelijk broednest maar wel open of gesloten darrebroed in een mooi aaneen-

gesloten geheel in het groffe werk. Is deze moer nu darrebroedig of niet? Het gebeurt wel dat jonge moeren eerst grof werk gaan beleggen en pas later met werksterbroed beginnen. In zo'n geval hang ik een raam met open broed uit een ander volk in die kast om de jeugdige majesteit het goede voorbeeld te geven en deze wenk neemt ze ter harte.

7. De imker vindt her en der in de kast verspreid cellen met meerdere eitjes, larven en bultbroed. De eitjes staan tegen de wand van de cel. Nectar en stuifmeel zijn ordeloos opgeslagen. Er is geen jonge moer aanwezig maar wel eierleggende werkbijen. De meest efficiënte maatregel in dit geval is het volk als verloren te beschouwen. Afschudden en op een reserve volkje aan laten vliegen.
8. De imker vindt naast normaal broed ook belegde doppen. De verklaring hiervoor lijkt mij dat bij de jonge moer de productie van koninginestof vanaf het eerste moment niet voldoende was waardoor bij de werkbijen de zwermstemming nog niet geheel uitgedoofd was. Meestal volstaat het om de doppen te breken.
9. De imker vindt een aaneengesloten hoeveelheid darrebroed in het fijne werk. Duidelijk hebben de bijen van al die werkstercellen, darrecellen proberen te maken. De raat lijkt bol te staan doordat alle cellen trechtervormig zijn verwijfd. De moer is darrebroedig. De moer moet worden opgezocht en vervangen door een andere moer. Het volk afschudden heeft nu geen zin omdat de bijen in een soort zwermtros om de koningin gaan zitten en niet terugvliegen.

Excursies

De groep Drenthe gaat in het weekeinde van 22/23 juni op bezoek bij de imkersvereniging Bremen. Onze gastheer is Friedrich Pohl. Belangstellenden kunnen zich opgeven bij: Catharine Reker, 050 318 4505 en Mia Loonstra, 050 409 4816.

Ter gelegenheid van het jaarlijkse Vlaamse Imkerscongres organiseert de groep Drenthe een bezoek aan Leuven in het weekeinde van 14/15 september voor doorgewinterde Vlaanderen-gangers, maar natuurlijk ook voor de nieuwe aanwas. Voor de partners is er een alternatief programma, dat zeer de moeite waard is. Inl.: Catharine Reker, 050 318 4505 en Mia Loonstra, 050 409 4816.